

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

TRANSPARENTNA UPRAVA

Više transparentnosti- Manje korupcije

Mila Eminović

Sekretar Gradskog vijeća Grada Sarajeva

2023

TRANSPARENTNA UPRAVA

- Koncept i okvir transparentne i otvorene uprave i stanje u BiH
- Standardi u ostvarivanju transparentne i otvorene uprave
- Transparentna uprava u JLS- stanje i prostor za unaprijeđenje

TRANSPARENTNA UPRAVA

- Svaka javna uprava teži da radi u skladu sa zakonom i da ostvaruje dobro upravljanje.
- Dobro upravljanje podrazumijeva: (*Vijeće Europe)
- 1. Pravedno sprovođenje izbora;
- 2. Spremnost da se reaguje i pruže odgovori kako bi se obezbedilo da vlast izlazi u susret legitimnim očekivanjima i potrebama građana;
- 3. Efikasnost i djelotvornost, kako bi se obezbijedilo ostvarenje ciljeva uz najbolje korišćenje resursa;
- 4. **Otvorenost i transparentnost** kako bi se javnosti obezbijedio pristup informacijama i olakšalo razumijevanje načina na koji se vode javni poslovi;
- 5. Vladavina prava, kako bi se obezbijedila pravičnost, nepristrasnost i predvidljivost;
- 6. Etičko ponašanje, kako bi se obezbijedilo da javni interes bude iznad privatnog;
- 7. Stručnost i sposobnost, kako bi se obezbedilo da predstavnici i državni službenici budu potpuno kadri da izvršavaju svoje dužnosti;
- 8. Inovativnost i otvorenost za promjene, kako bi se obezbedilo da iz novih rješenja i dobrih praksi proističe korist;
- 9. Održivost i dugoročna orijentacija, kako bi se vodilo računa o interesima budućih pokoljenja;
- 10. Dosljedno finansijsko upravljanje, kako bi se obezbijedilo promišljeno i efikasno korišćenje javnih sredstava;
- 11. Ljudska prava, kulturna raznolikost i socijalna kohezija, kako bi se obezbijedilo da svi građani budu zaštićeni i poštovani i da niko ne bude diskriminisan ili isključen;
- 12. Odgovornost, kako bi se obezbijedilo da predstavnici i državni službenici preuzmu odgovornost i da se pozivaju na odgovornosti za svoje postupke;

TRANSPARENTNA UPRAVA

- **TRANSPARENTNOST** u kontekstu javne uprave- podrazumeva **javnost** u radu organa javne uprave. Građanima treba da bude omogućen uvid u rad javne uprave kao i raspoloživost instrumenata za praćenje procesa donošenja odluka. Takođe, građani treba da budu upoznati sa propisima koji su primenjeni u proceduri za ostvarivanje njihovih prava, na jasan i njima razumljiv način.
- Transparentnost uprave i javnog sektora općenito jedan je od osnovnih **postulata demokratskog društva**, a temelji se na pretpostavci da informacije od javnog karaktera moraju biti dostupne, a građani informirani o radu institucija i odlukama koje se donose u njihovo ime. Transparentnost **povećava odgovornost** izabраниh zvaničnika u obavljanju javnih funkcija, **smanjuje prostor za korupciju i zloupotrebu vlasti, omogućuje građanima kontrolu rada vlasti i doprinosi donošenju kvalitetnijih odluka od javnog interesa**.
- Postoje dvije vrste transparentnosti i dostupnosti informacija od javnog značaja. Prva je **proaktivna transparentnost**, koja podrazumijeva objavljivanje informacija od javnog značaja prije nego što ih javnost zatraži. U osnovi ove pretpostavke je uvjerenje da sve informacije od javnog značaja pripadaju javnosti, a da su samo u posjedu organa javne uprave. Riječ je o uvjerenju da postoji opšte pravo javnosti da zna i da je proaktivna transparentnost mehanizam za ostvarivanja ovog prava. Primjenu koncepta pod ovim nazivom zagovaraju teoretičari javne uprave i međunarodna udruženja poput Svetske banke. Druga vrsta je **reaktivna transparentnost**. Riječ je, takođe o pravu javnosti da zna, ali se ono u ovom slučaju ostvaruje na zahtjev javnosti (on popular demand).
- **UPRAVA (javna)** obuhvata ministarstva, ostale organe uprave, upravne organizacije, ali i sve druge subjekte kojima su povjerena javna ovlašćenja na svim nivoima vlasti (time i JLS).

TRANSPARENTNA UPRAVA

- **Zašto je bitno ostvariti transparentnu javnu upravu u BiH i uopće?**
 - Transparentnost rada javne uprave smanjuje prostor za korupciju i zloupotrebu javnih ovlasti (*Više transparentnosti- Manje korupcije*);
 - Povećanje transparentnosti u radu javne uprave povećava odgovornost institucija i povjerenje građana u njihov rad;
 - Transparentnost smanjuje administrativno opterećenje i dovodi do povećanja kvalitete odluka u interesu građana;
 - Kroz transparentnu upravu građani prate utrošak javnog novca;
 - Transparentom upravom se država svrstava u red razvijenih i demokratskih država i ispunjava uvjete za članstvo u EU i ostvaruje proces reforme javne uprave u čijem fokusu je postizanje transparentne uprave
 - Transparentnost je načelo i dobrog upravljanja

TRANSPARENTNA UPRAVA OKVIR

- **UNIVERZALNA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA** -garantuje pravo građanu na transparentan rad javne uprave;
- **SEKTORSKI PROPISI** (Zakon o slobodi pristupa informacijama, zakoni iz oblasti budžeta, javnih nabavki, upravnih postupka, državne službe, koncesije, eksproprijacija i sl.). Za organe uprave u Federaciji BiH od posebnog značaja je **ZAKON O ORGANIZACIJI ORGANA UPRAVE U FBiH** koji propisuje da se rad organa uprave zasniva na načelima zakonitosti, **transparentnosti, javnosti**, odgovornosti, efikasnosti, ekonomičnosti, profesionalne nepristranosti, političke nezavisnosti (! TRANSPARENOST U SLUŽBI OSTALIH NAČELA).
- Transparentnost je važna za **reformu javne uprave u BiH**, borbu protiv korupcije i povećanje participacije građana koja nije moguća bez dovoljnog nivoa informisanosti, koji je moguć jedino kroz transparentan rad-
ŠTO JE UVJET ZA DALJE PRIBLIŽAVANJE BIH ČLANSTVU U EU- MAPA PUTA. Mišljenje Komsije EU nije pozitivno u pogledu ovih stavki.
- BiH je od 2014. godine i **članica Open Government Partnership inicijative** - višedržavne inicijative čiji je cilj osigurati napredak u otvorenosti rada javne vlast (70 država).
- KO PRATI? Organi uprave i inspektorati, Ombudsmani, Uredi za borbu protiv korupcije, NVO...

TRANSPARENTNA UPRAVA STANDARDI

- Dostupnost informacija o organizaciji i radu organa uprave- proaktivna transparentnost (web stranice, saopćenja za medije, brošure i sl.) i transparentnost na zahtjev;
- Učešće građana u radu javne uprave (u kreiranju budžeta, praćenju realizacije budžeta, iniciranju odluka, projekata i nadzorom nad njihovi provođenjem, aktivnim i dostupnim učešćem u javni raspravama u pogledu zakona i drugih propisa i uvažavanjem svrsishodnih prijedloga, primjedbi i sugestija);
- Dostupnost propisa i informacija na jednom mjestu na temelju kojih radi organ uprave i vodi postupke, te uvid i učešće u postupcima u skladu sa zakonom;
- Pristupačnost rukovodstvu i osoblju organa uprave;
- Valjano i zakonito provođenje transparentnosti u procedurama koje nalaže zakon (javne nabavke, dodjela budžetskih sredstava, zapošljavanje, raspolaganja imovinom, administrativni postupci- eksproprijacije, koncesije, te dodjele svih prava i budžetskog novca);

TRANSPARENTNA UPRAVA STANDARDI

- Stvaranje prostora da NVO u većoj mjeri mogu da prate rad organa uprave;
- Donošenje zakona o zaštiti „zviždača“ (prijavitelja korupcije) bez obzira na njihov status;
- Edukacija uposlenika javne uprave i građana o transparentnosti i standardima za njeno ostvarivanje;
- Sprovedenja istraživanja i konsultacija sa različitim stranama u zajednicama, uključujući organizacije civilnog društva, sindikate i saradnike za ljudske resurse, kako bi se razvile praktične politike koje najbolje odgovaraju javnim potrebama;
- Podsticanja internih, eksternih i socijalnih revizija svojih uprava;
- **ALI TAKO DA obezbjeđujući da mjere koje se odnose na transparentnost i otvorene uprave ne krše zakone o zaštiti podataka i privatnosti**
- TRANSPARENCY IS NOT ALWAYS EQUAL TO DISCLOSURE

TRANSPARENTNA UPRAVA STANDARDI

PRINCIP	ŠTA ZNAČI ZA GRAĐANE	ŠTA ZNAČI ZA UPRAVE
TRANSPARENTNOST	Javnost može da vidi i razumije kako rade njihove uprave	Stavljanje na uvid podataka i informacija vlasti o oblastima kao što su trošenje javnih sredstava, ugovori koje vlast potpisuje, aktivnosti lobiranja, razvoj i uticaj praktične politike i učinak javnih usluga
UČEŠĆE	Javnost može da utiče na to kako radi njihova vlast	Podrška jakom i nezavisnom civilnom društvu, uključivanje građana i drugih zainteresovanih strana u procese donošenja odluka i zaštita za uzbunjivače i ostale koji osvetljavaju rasipništvo, nebrigu ili korupciju vlasti
ODGOVORNOST	Javnost može da poziva na odgovornost vlast za ono što radi	Ugrađivanje pravila, zakona i mehanizama koji obezbeđuju da vlast sluša, uči, odgovara i mijenja se kada je to neophodno

TRANSPARENTNA UPRAVA U JLS- STANJE I PROSTOR ZA UNAPRIJEĐENJE

- Djelomično proaktivna transparentnost- web stranica (ne sadrži sve podatke ili podaci nisu pregledni), saopćenja za medije. Uglavnom se konkretne informacije prikupljanju korištenjem Zakona o slobodi pristupa informacijama- na zahtjev;
- Učešće građana u radu organa uprave- kroz javnu raspravu prilikom donošenja propisa, trend da se manji broj prijedloga i primjedbi ugradi/uzme u obzir;
- Slaba reakcija organa uprave na inicijative građana, trend posredno preko vijećnika;
- Djelomična ili slaba dostupnost propisa, poznavavanje procedura i učešće u njima izuzev gdje zakon nalaže učešće;
- Povećan trend unaprijeđenja dostupnosti potrebnih obrazaca i informacija za pokretanje postupaka pred organima uprave- dostupni na web stranici ili/i sjedištu organa;
- Slaba pristupačnost rukovodstvu organa, bolja pristupačnost uposlenicima;

TRANSPARENTNA UPRAVA U JLS- STANJE I PROSTOR ZA UNAPRIJEDENJE

- Propusti u transparentnosti u procedurama koje nalaže zakon (nalazi revizija)- javne nabavke, zapošljavanje, određivanje i dodjela budžetskih sredstava putem javnih poziva...Određeni pomaci urađeni sa osnivanjem Ureda za borbu proti korupcije u KS, ali nije uspostavljen u svim kantonima;
- Nema izražene simbioze uprave, građana i NVO u kreiranju javnih politika koje dalje operativno provode organi javne uprave;
- Rijetko organ traži komercijalne i nezavisne revizije rada;
- Na nivou Federacije BiH ne postoji Zakon o zaštiti „zviždača“;
- Mediji dosta pomažu transparentnosti
- U zadnjih 10 godina izraženi su pomaci, ali ne u mjeri u kojoj nalažu standardi.

